

VÁROSLIGET

A mai ember nem érti: hogyan, miért esett valamikor olyan messze a város szívéből ez a gyönyörű kirándulólhely, a liget, vagy ahogyan hivatalosan elnevezték, a „Városerdő”? Hiszen ma már mintegy átöleli a város, ma már szinte csak bokrokkal, virágokkal ékes színtölt a házak tengerében. Valamikor, nem is olyan régen, nagy elhatározás volt kijutni árnyas fáinak alá, zöld pázsittal szegélyezett utjaira.

*

A Városliget valamikor zombékos, elhagyott terület volt. Széchenyi püspök álma volt: virágos kertet varázsolni a szomorú, lápos területre. És a legszebb alföldi kert lett belőle, amelyik falán büszkén viseli a fölírását: „Itt töltötte Deák Ferenc utolsó nyarát”.

*

Mikor egy Horváth nevű pesti polgár ide temetkezett, sirkövére rájegyeztetvén a rejtelmes „fuit” szót, azt gondolta, hogy örök magányosságban, elhagyott környéken fog emelkedni névtelen sirja. Pedig alig pár évtized és utána jött a város, vagy legalább is díszkerti, legszelebb utján az egyre impozánsabban kifejlődött kocskorzóval.

*

A mai fiatalság nem is tudja elképzelni: mi volt az a kocskorzó! Száguldó magánfogatok, suhanó fiákerok, „cab“-kocsik, giggek és „american“-kocsik, itt-ott kényes négyes-ötös fogat, oroszos „tarantasz“-kocsi. „Nagy lóversenynapok“ után különös öröm volt kísértálni a Stefánia-utrá, látni a gyönyörű hajtókocsikat, a sallangos szerszámokat, a „harisnyás“, befönt sörényű, pompás lovakat. Virágkorzó is volt itt többször, külföldi példára, nizzai mintára igyekeztek a virágcsaták kedves gondolatát megvalósítani. Még legjobban sikerült az a városligeti virágünnep, amelyet *Rohonczy Gida* rendezett, *Beniczky Ferenc* és *Geist Gáspár* segítségével. Egy másik, későbbi virágkorzón fölátványosság volt egy rózsákkal, szegfűkkel földszített, kezdetleges — automobil.

„Hipp-hopp, gimigumirádli, ez a Göncöl szekere!” Ez az egykoron divatos kuplé a gumikerekeket ünnepelte, a könnyen, zajtalanul suhanó kocskerekeket, amelyek egyszerre nagy divatba jöttek. „Gumirádli” ez a luxust, az eleganciát, a szédítő gyorsaságot jelentette. Csak egy helyen dacoltak a divattal, a „modern” áramlattal. Pedig ott aztán igazán volt elég kocsi, elég paripa. És a kocsiakra jobbra lipicai lovakat fogtak be...

Az udvarnál!

Jó sokáig tartott, míg az udvarnál uralkodó konzervatív szellem megengedte a gumirádli fölszerelését az udvari kocsiakra.

*

A régi pesti ember, ha végigmegy a ligeten, az emlékek kertjébe téved. Még vannak, akik az 1885-ik évi országos kiállításra is emlékeznek, Rudolf trónörökös lángoló szavaira, amelyek akkora elragadtatást váltottak ki Széchenyi miniszterből, hogy csaknem megölelte! Dobos vendéglős óriási pavillonjára, ahová a nagyhatalmu miniszterelnök, Tisza Kálmán is betévedt nem egyszer kíséretével s amely pavillont később Debrecen városa vásárolta meg, hogy a Nagyerdőn föllálisthassa. De az 1896. évi, millenáris kiállításra még sokan emlékeznek, a világitó szökőkuttra, csakugy, mint az esték vidám hangulatára, amikor is Veres népének ur népszerűsíté Dankó Pista dalait és a „Jambó“-társulat dalolta bele a köztudatba a nápolyi hegyvasut mókás ritmusát, azt, hogy: Funiculi-funicula!

*

Régi rajzokon, régi metszeteken, ábrándos szép képekben tükrözik a városligeti mesterséges tó, amelyre szomorufüzek borulnak. Az Artézi-fürdő árkádjai felé szinte kívánja az akvarellt, a szelid tónusu vízfestményt, a Bébé-kalapos, puffosujjú hölgykirándulókkal, akik a margaréta szirmain számolgatják: „Szeret

— nem szeret — szivből — színből — igazán — egy kicsit — csöppet sem!” *Goró Lajos* ur kedves témája volt a „Liget távlata“, le is rajzolta többször, finoman, gyöngéden érzékeltetve a fejlődő nagyváros tövében rejtlemeskedő ligetet.

Bizony, már eltűnt ez a hangulat, a Városligetet elérte a város. Tul is haladt rajta. Sőt túlhaladt rajta a szó átvitt értelmében. A liget nem divat többé, legföllebb a Tavasz Vásárkor, amikor a Robotember harsány hangja csendül a virágos bokrok, a régi fák között.

Az öreg fák busan néznek le erre a mai kedélytelen, közömbös világra. Az öreg platánok, mely alatt a „Haza bölcsé” pihent, távolabb a fenyők, ahol Sághy professzor keresett enyhülést jellegzetes arcával, fehér bajuszával, kis fekete selyemsapkájával.

*

Elmultak a jázminvirággal, akácillattal terhes ifjú ligeti tavaszok, de elmultak a régi nagy — telek is? Van manapság tél? Dehogy is van. Itt-ott egy kis hó, egy kevéske zuzmára, még kevesebb jég. A Duna alighogy zajlik, máris kisimul a víztükre, az utolsó jégdarab még jóformán el se tűnt a Fekete tengerben, már Pesten rügyezni kezdenek a gesztenyefák.

Pedig a Budapesti Korcsolyázó Egylet annalesében micsoda régi, nagy teletek jegyeztek föl. De talán a „legfontosabb tél” az első volt, amikor a Városligetben megindult a korcsolyázás. Bizony ez régen volt. Az 1869-ik évben. Egykoru följegyzések megemlítik, hogy akkortájt a korcsolyázást ártalmas dolognak ítélték. Elképzelhető, mekkora harca volt *Kresz Gézánnak* és buzgó alapítótársainak a közönnel és az előítélettel, amíg ezt a nemes sportot megkedveltették a közönséggel. A városligeti tőre esett *Kreszék* választása, a tő partjára kis melegedő deszkabódét építettek! . . . és várták a jeget! Az 1870-ik év január 29-én végre befagyott a tó vize és — a megnyitás tökéletes siker volt. *Rudolf* koronaherceg is jelen volt! Azután csakhamar egymásután léptek be a tagok sorába: az *Andrássyak*, *Apponyiak*, *Batthyányiak*. Azután a *Cziráky*, *Esterházy*, *Karácsonyi*, *Károlyi*, *Zichy* főnemesi családok. Gróf *Andrássy Manoné*, az alapítók egyik leglelkesebbje, egy kintornát bocsátott a korcsolyázó társaság rendelkezésére. Arra azonban már nemigen futotta, hogy forgatására alkalmas embert alkalmazzanak. Így hát a fiatalság felváltva forgatta a sipládát! . . .

*

„Hervad már Ligetünk, díszei hullanak . . .” Ismétlem, a pesti polgár emlékek kertjében jár-kél, amikor ide téved. Csöndes, kihalt Európa legékesebb, legelegánsabb klubjának, a „Park Klub“-nak a tavaszra, a sárguló avarban hiába keresed ma már egykori szépségeket, bálkirálynőket, kényes mágnáskisasszonyok lábanyomait. A ligeti cukrászda fehér arany dísztermében ott a kép: A nagy királynő megáll az őszi napsütésben, hogy végighallgassa nótáját, amelyet a háttérben *Munczy Lajos* muzsikál, a császárszakállas primás . . . azt a híres, szép nótát, hogy: „Lehullott a rezgő nyárfa ezüstsínű levele! . . .” Az utak elhagyottak, az egykor hangos „lovasuton” csak egy-két szomorú gyalogos bandukol. De a széles út mégis lassan népesedik, kedves bronzszobrokkal, márványalakkal, itt viszi *Nagy Kristóf* a fiát, itt pattantja el az ifjas hatalmas íját, itt mereng *Pósa bácsi*, itt néz előre magasra tartott fejével az egykoron nemes tollu *Bartha Miklós*. És talán legkedvesebb, legstilszerűbb szobor mind között Stróbl: „Nővérek” szobra . . . régies ruhában, könyvvel finom kezükben, merengve néznek a távolba . . . és gyöngéd dalok, finom, légies versek, titokzatos ábrándok jutnak az eszünkbe, régi, kedves hölgyek, akik itt jártak valamikor, félénken emelve szoknyácskájukat, hogy finom, csipkés széle valahogyan be ne sározódjék! . . .

Farkas Imre.